

شري مينگهراج تلريجا (جنم : ۱۹۲۴) هڪ آدرش اڏياپڪ ۽ مايه ناز چترڪار هو. سندس ڪجهه مضمون الڳ الڳ مخزنن ۾ ڇپبا آهن. هن سبق ۾ ليکڪ ٻڌائي ٿو ته چترڪلا هڪ اهڙو فن آهي جنهن وسيلي چترڪار پنهنجي چترن دوزارن من جي اُمنگن جو اظهار ڪونگي پاشا ۾ ڪري ٿو.

ٻڌو، پڙهو ۽ سمجهو.

چتر ڪيڊڻ جي ڪلا ايتري جهوني آهي، جيترو انسان ذات جو جنم. هيءَ هڪ ڪونگي پاشا آهي، جا هر ديش جا رهواسي سولائيءَ سان سمجهن ٿا. چترڪار پنهنجي اُمنگن جو اظهار چتر ذريعي ڪري ٿو. هو قادر جي قدرت کي ريڪا، روپ ۽ رنگن وسيلي ظاهر ڪري ٿو.

جئن ڪوي يا ليکڪ پنهنجي پاشا جي واهڻ تي سوار ٿي سماج جا قسمن قسمن درسيه پيش ڪري ٿو، نرتيه ڪار پنهنجي ساريرڪ هلچل سان پيرن ۽ هٿن وسيلي پاڻائن جو اظهار ڪري ٿو، سنگتراش هڪ پٿر مان مورتِي جوڙي پنهنجي ڪلا سان ان ۾ جان پري ٿو ۽ راڳيندڙ پنهنجي مٿر ڪنٺ سان لئه ۽ تال تي من کي مڙج وٺائي ٿو، تيئن چترڪار پڻ قدرت جي ڪلاميه درشين کان متاثر ٿي پنهنجي ڪونگون رنگن سان قدرت کي ساڪار روپ ڏيئي سرچهار جي سونهن، عام اڳيان آڻي ٿو.

ڪا قوم ڪيتري ترقي ڪيل آهي، سندس سڀيتا جو ڪيترو وڪاس ٿيل آهي، انجي جاڻ چترڪلا مان پوي ٿي. چترڪار جو هڪ ئي چتر ڪيئي داستان پڌرا ڪري ٿو. جنهن لاءِ شايد ليکڪ کي ڪيترا پنا ڪارا ڪرڻا پون! چترڪار کي ايشور اهڙي اکه عطا ڪئي آهي جو هُرو رواجي نظاري کي به رنگن سان سينگاري عام کي متاثر ڪري ٿو. جنهن ذريعي سوکير ۽ باريڪ ڀاونائن جو اظهار بخوبي ڪري سگهي ٿو. اڃنٽا، ايلورا، ڪجورا هو وغيره جون غفائون ۽ آسان جا پراچين مندر اُن جي ساک ڀرين ٿا. چترڪلا سڀيتا جو آئينو آهي.

ٻار کي سيکارڻ لاءِ چترڪلا هڪ قدرتي قدم آهي. سندس دماغي واڌاري لاءِ هيءُ سکيا جو هڪ سؤلو ۽ سربشت وسيلو آهي. ٻوليءَ ذريعي ڪجهه به سمجهاڻڻ ۾ ٻار آسمر ٿي ٿو ته سندس اڇا شڪتي ايترو واڌارو ڪيل ناهي ۽ نڪي وٽس ايترا لفظ ٿي آهن؛ چتر وسيلي هو پنهنجا پاڻ ۽ آزمودا چڱيءَ طرح سان ظاهر ڪري سگهي ٿو. چتر دواران ڪجهه به سمجهاڻڻ يا سيکارڻ ائين به پاشا کان بهتر آهي، ڇو ته چتر اُتساهه ڏياريندڙ ۽ اثر داءِ ٿئي ٿو. جن ڪهاڻي ٻڌائڻ کان بهتر آهي ته اها پردي تي فلم دواران ڏيکارجي، تيئن ٻڌڻ کان سچ پچ ڏسڻ جو اثر به ڪافي اُتردار ٿئي ٿو. چترڪلا ٻار جي شخصيت ناهي ٿي؛ صفائي ۽ سونهن لاءِ منجهس پيار ٿي پيدا ڪري. ٻار جو چتر ڏسي سندس من جو ڪتاب سؤلائيءَ سان پڙهي سگهجي ٿو.

اهو ڪهڙو شخص هوندو جنهن کي قدرت جا نظارا ڏسي جيءَ ۾ جنبش نه ايندي هوندي؟ هر هڪ انسان سونهن جو شوقين آهي ۽ اهڙي درشتي قدرت سڀ ڪنهنڪي ننڍپڻ کان ڏني آهي. چترڪلا به هڪ تپسيا آهي، ايڪاگر ٿا جو سؤلو ۽ سرل ساڌن آهي. چترڪار جڏهن به ڪنهن رچنا جو نرمال ڪرڻ ۾ مشغول هوندو آهي تڏهن هو هڪ تپسوي مثل سنسار کي هڪدم ڀلجي ويندو آهي، پنهنجو پاڻ ۾ گم ٿي ويندو آهي! ساڌنا، سمادي ۽ تپسيا جو مول متو به ته اهوئي آهي نه؟ جنهن ڪاربه ۾ مشغول آهيو، اُن ۾ پاڻ کي وڃائي ڇڏيو ۽ سهڻي نموني اُن کي پورو ڪريو.

نوان لفظ ۽ اصطلاح

اظهار ڪرڻ - ظاهر ڪرڻ	قادر - ايشور	واهڻ - سواري
متاثر ٿيڻ - اثر پوڻ	داستان - لنبي ڪهاڻي	پنا ڪارا ڪرڻ - گهڻو لکڻ
عطا ڪرڻ - ڏيڻ	بخوبي - چڱيءَ طرح	ساڪر ڀرڻ - شاهدي ڏيڻ
جنبش - جوش	مثل - وانگر	متو - اصول

آپياس

سوال ۱. هيٺين سوالن جو جواب هڪ ٻن ستن ۾ لکو.

- (۱) چترڪار پنهنجي اُمنگن جو اظهار ڪهڙي نموني ڪري ٿو؟
- (۲) ترتيب ڪار پنهنجي پاڻائن جو اظهار ڪيئن ڪري ٿو؟
- (۳) ٻار جي لاءِ چترڪلا ڇو ضروري آهي؟
- (۴) ايڪاگرتا جو سولو ۽ سرل ساڌن ڪهڙو آهي؟

سوال ۲. هيٺين سوالن جا ٿوري ۾ جواب ڏيو.

- (۱) چترڪلا سڀيتا جو آئينو ڪيئن آهي؟
- (۲) چترڪلا تپسيا آهي، سمجهايو.

سوال ۳. (الف) هيٺ ڏنل لفظن جا ضد لکو.

انسان، سولو، خوش، نيڪي، ننڍو

(ب) هيٺ ڏنل لفظن جون صفتون ٺاهيو.

اثر، شوق، قدرت، سونهن، صفائي، شخص

(ث) وياڪرڻ موجب ٻالهاڻن جا لفظ سڃاڻو.

سهڻو، تـ، آئينو، آهي، سندس، ڇاڪاڻ

(د) هيٺين اصطلاحن جي معنيٰ لکي جملي ۾ ڪم آڻيو.

- (۱) اظهار ڪرڻ   (۲) متاثر ٿيڻ   (۳) ساڪر ڀرڻ   (۴) عطا ڪرڻ

پورڪ آپياس

۱. ٽڪر تي آڌارت عملي ڪم

ڪا قوم ڪيتري ترقي ڪيل ..... ڪتاب سولائيءَ سان پڙهي سگهجي ٿو.

(۱) برٽڪيت ۾ ڏنل لفظ ڪم آڻي، فقري ۾ ليک ڏنل لفظ بدلايو.

(ذريعو، پاشا، ڏاڪو، ڪمزور)

ٻار کي سيکارڻ لاءِ چترڪلا هڪ قدرتي قدم آهي. هي سکيا جو هڪ سولو ۽ سرپشت وسيلو آهي. ٻوليءَ ذريعي

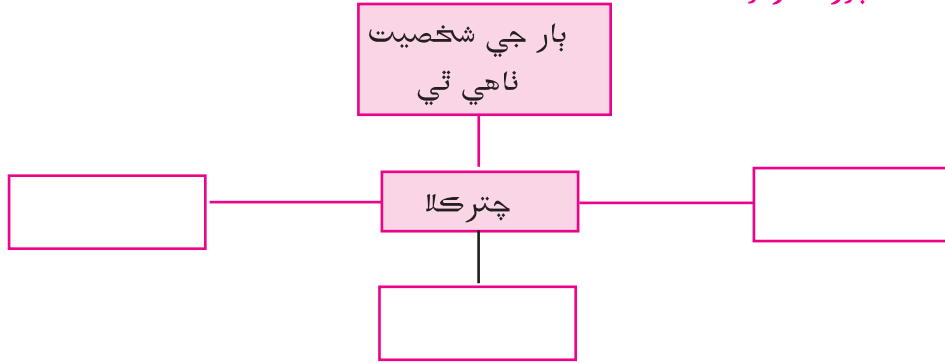
ڪجهه به سمجهاڻن ۾ ٻار اُسمرت آهي.

(۲) هڪ ست ۾ جواب لکو.

(الف) قوم جي ترقيءَ جي ڇا مان ڄاڻ ملي ٿي؟

(ب) ٻُڌڻ کان وڌيڪ اثردار ڇا آهي؟

۳) هيٺيان چوڪنڊا پورا ڪريو.

۴) ٽڪر مان گهٽ ۾ گهٽ ٻه لفظ ٻولهيو.

پراچين	صفتون	فعل	تعليم سان واسطو رکندڙ

۲. برسات ۾ قدرت جو نظارو يا ڪنهن به نظاري جو چتر ڪڍي ان بابت لکو.

ڀاڻ ڪريان - ڀاڻ سڪان

(۱) هيٺ ڏنل هر هڪ گروهه ۾ ساڳيو اکر وجهي معنيٰ وارا لفظ تيار ڪريو.

	ب	ڊ	ر	
	و	ن	ڙ	ي
ا	ڳ		ت	ي
چ		چ	ت	و
پ	س	آ		
	و	ا	د	ا
	ر			
	س	ر		
ر	س	خ		و
و	ا	ث		

(۲) توهانجي ايراضيءَ ۾ وڻن جي غير قانوني ڪٽائيءَ لاءِ اطلاع ڪندي لوڪل اخبار جي ايڊيٽر کي خط لکو.

(۳) ٻن دوست / ساهيڙين جي وچ ۾ ڪمپيوٽر جي اهميت تي گفتگو لکو.

(۴) جيڪڏهن مونکي پر (wings) هجن ها ته ..... ان وشيه تي پنهنجا ويچار لکو.

ڀارت جون مشهور جڳهون

ڏسو، ڇاپو ۽ ٻڌايو.

تاچ محل (آگرا)

قطب منار (دهلي)

بيبي ڪا مڪبرا (اورنگاباد)

سورپه مندر (ڪونارڪ)

ڪجوراڻو مندر (مڌيه پرديش)

سوني دربار (آمرتسر)

- ماسٽر شاگردن کي چتر ڏيان سان ڏسڻ لاءِ چئي. اُن جي باري ۾ وسٽار سان ڄاڻ حاصل ڪري ٻڌائڻ لاءِ چوي.
- سٽر ڪرڻ يا گهمڻ جي اهميت ٻڌايو.
- شاگردن کي ڪنهن به جڳهه جي ڪيل سٽر بابت ٻڌائڻ لاءِ چئو.
- سٽر تي وڃڻ کان اڳ ڪن ڪن شين جي ضرورت پوندي آهي انهن جي ياداشت ٺاهيو.